

Відгук стейкхолдера

щодо вдосконалення підготовки докторів філософії

зі спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрової культури особливого значення набувають питання збереження аудіовізуальної спадщини як невід'ємної складової національної культурної пам'яті. Європейська, зокрема британська, традиція архівування аудіовізуальних матеріалів ґрунтується на розумінні кіно, телебачення, фотографії та цифрових медіа не лише як мистецьких продуктів, а як невід'ємних історико-культурних документів, збереження яких є суспільною відповідальністю та основою колективної пам'яті нації. Для України, яка переживає повномасштабну війну та водночас активно інтегрується до європейського культурного простору, проблема довготривалого збереження аудіовізуальних документів виходить далеко за межі професійної архівної діяльності. Вона стає стратегічним завданням державної культурної політики, адже саме аудіовізуальні матеріали є найбільш переконливими свідченнями історичних подій, змін суспільства, розвитку мистецтва, науки, освіти та повсякденного життя.

На відміну від традиційних текстових документів, аудіовізуальні джерела фіксують не лише інформацію, а й емоції, інтонації, візуальні образи, звукове середовище, художні форми та соціокультурний контекст епохи. Вони створюють багатовимірне історичне свідчення, що формує колективну пам'ять суспільства та забезпечує її передачу наступним поколінням. Саме тому питання архівування, цифрового збереження, реставрації, опису, каталогізації та повторного використання аудіовізуальних матеріалів повинні посідати важливе місце у підготовці майбутніх дослідників і фахівців у сфері аудіовізуального мистецтва та медіавиробництва.

Сьогодні аудіовізуальні архіви перестають бути лише місцем зберігання кіноплівки чи телевізійних записів. Вони перетворюються на активні інформаційно-культурні центри, які забезпечують функціонування сучасної науки, освіти, музейної справи, кінематографії, телебачення, цифрових гуманітарних досліджень та креативних індустрій. Саме архівні матеріали дедалі частіше стають основою документальних фільмів, мультимедійних виставок, цифрових музейних експозицій, історичних реконструкцій, наукових проєктів і трансмедійних культурних продуктів.

Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах війни. Українські аудіовізуальні документи сьогодні не лише відображають сучасну історію, а й стають доказовою базою для майбутніх історичних, культурологічних і правових досліджень. Втрата таких матеріалів означала б втрату значної частини історичної пам'яті держави. Саме тому майбутні доктори філософії зі спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво» повинні

усвідомлювати власну відповідальність не лише як творці нового культурного продукту, а й як дослідники та зберігачі аудіовізуальної спадщини.

У зв'язку з цим доцільно суттєво посилити архівознавчу складову освітньо-наукової програми. Йдеться не про підготовку вузьких архівістів, а про формування сучасної професійної компетентності, яка передбачає розуміння життєвого циклу аудіовізуального твору — від його створення до довготривалого збереження, цифрової консервації, наукового опису, правового супроводу та повторного використання у культурній, освітній і дослідницькій діяльності.

Вважаємо за доцільне включити до змісту освітньої програми окремі теми, присвячені теорії та практиці функціонування аудіовізуальних архівів, міжнародним стандартам опису й каталогізації аудіовізуальних документів, цифровому збереженню культурної спадщини, технологіям оцифрування кіноплівки, фотографій, відео- та аудіозаписів, методам цифрової реставрації, довготривалому електронному зберіганню даних, управлінню цифровими репозитаріями, питанням авторського права під час використання архівних матеріалів, а також сучасним міжнародним практикам відкритого доступу до цифрових колекцій.

Не менш важливим є ознайомлення аспірантів із роллю архівів у формуванні національної та комунікативної пам'яті. Сучасний дослідник аудіовізуальної культури має розуміти, що кожен фільм, телепрограма, документальний запис, цифровий медіапроект чи відеосвідчення є потенційним історичним документом, який через десятиліття може стати джерелом наукових досліджень або основою для формування суспільної пам'яті про певний історичний період. Саме тому під час підготовки докторів філософії доцільно розглядати аудіовізуальний архів не лише як технічне сховище, а як важливу соціокультурну інституцію, що забезпечує безперервність культурної традиції та спадкоємність історичного досвіду.

Важливо також звернути увагу на взаємозв'язок між аудіовізуальними архівами, цифровими технологіями та сучасними практиками медіавиробництва. Сьогодні архівні матеріали дедалі активніше інтегруються у документальне кіно, мультимедійні інсталяції, трансмедійні проекти, цифрові музеї, віртуальні виставки та освітні онлайн-платформи. Це відкриває нові можливості для міждисциплінарних досліджень і потребує від майбутніх науковців знань про принципи роботи з архівними фондами, цифровими базами даних, метаданими та технологіями довготривалого цифрового зберігання.

Маю переконання, що посилення уваги до проблем аудіовізуального архівування сприятиме формуванню у майбутніх докторів філософії цілісного бачення сучасної аудіовізуальної сфери як системи, що охоплює не лише виробництво нових творів, а й відповідальне збереження вже створеного культурного надбання. Такий підхід відповідає сучасним міжнародним

тенденціям розвитку культурної спадщини, цифрової гуманітаристики та медіаархівознавства.

Включення зазначених тематичних модулів до освітньо-наукової програми дозволить підготувати фахівців нового покоління, здатних поєднувати мистецтвознавчі, технологічні та культурологічні компетентності. Саме такі дослідники будуть спроможні не лише створювати новий аудіовізуальний продукт, але й забезпечувати його професійне документування, науковий опис, довготривале збереження та використання в інтересах науки, культури й суспільства. У сучасних умовах це є необхідною передумовою підтримки колективної пам'яті української нації, зміцнення культурної спадкоємності та збереження історичних свідчень для майбутніх поколінь.

Доктор філософії (PHd),

режисер, продюсер,

менеджер проєктів

Департаменту промо і дизайну

АТ «НСТУ»

В. ЖУКОВ